

Упорядковано режим використання пам'яток культурної спадщини

Datum 14.10.2026
Subjekt Verkhovna Rada Ukrainy
Region Ukraine
Kategorie Culture, Self-government

На виконання Закону України «Про охорону культурної спадщини» Кабінет Міністрів України ухвалив постанову від 7 жовтня 2026 року №1224, якою затверджено Порядок визначення режимів використання пам'яток культурної спадщини, меж і режимів використання їхніх територій, а також розроблення, затвердження та внесення змін до відповідної науково-проектної документації.

Свого часу Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики долучався до розроблення законопроекту, яким внесено відповідні зміни до Закону України «Про охорону культурної спадщини» та передбачено розроблення цього Порядку.

Новий Порядок встановлює правила визначення умов використання пам'яток культурної спадщини та їхніх територій. Це дасть змогу чіткіше визначати обмеження щодо забудови й господарської діяльності, запобігати пошкодженню та руйнуванню пам'яток, зберігати автентичність та історичне середовище, посилити публічний контроль.

Що врегулює новий Порядок

Документ визначає, які види діяльності дозволені або заборонені на пам'ятках культурної спадщини та їхніх територіях. Конкретні вимоги й обмеження встановлюватимуться на основі науково-проектної документації.

У документації визначатимуться умови утримання пам'яток, порядок і періодичність проведення ремонтних робіт, а також заходи для запобігання пошкодженню вказаних об'єктів, їх руйнуванню чи знищенню. Окремо встановлюються обмеження щодо земляних, будівельних, шляхових та інших робіт, які можуть загрожувати збереженню пам'яток.

Для територій пам'яток документація визначатиме обмеження у використанні земель і вимоги до нового будівництва та реконструкції. Зокрема, йдеться про граничну висоту будівель та інші параметри забудови. Це допоможе зберегти історичний ландшафт, цінні панорами й силуети, а також археологічний культурний шар.

Порядок також визначає вимоги до складу та змісту науково-проектної документації, необхідні вихідні дані й етапи її розроблення та затвердження. Документація включатиме результати наукових досліджень, текстові й графічні матеріали, а також проект землеустрою як її невід'ємну складову.

Порядок розмежовує повноваження органів охорони культурної спадщини залежно від категорії пам'ятки.

Документацію щодо пам'яток національного значення затверджуватиме Міністерство культури України. Щодо пам'яток місцевого значення — відповідні органи охорони культурної спадщини

обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, а також орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим.

Відкритість документації та внесення відомостей до кадастрів

Для забезпечення відкритості затверджену науково-проектну документацію оприлюднюватимуть на офіційних вебсайтах відповідних органів охорони культурної спадщини.

Проект землеустрою має бути оприлюднений не пізніше ніж за 30 календарних днів до затвердження науково-проектної документації.

Після затвердження документації орган охорони культурної спадщини протягом 10 робочих днів має забезпечити подання заяви про внесення відомостей щодо меж і режимів використання земель у межах території пам'ятки до Державного земельного кадастру та містобудівного кадастру.

Це дасть змогу відображати встановлені обмеження у відповідних кадастрових системах і враховувати їх під час планування забудови та використання земель.

Раніше визначені режими використання пам'яток та їхніх територій залишаються чинними. За потреби їх переглядатимуть відповідно до нового Порядку.

Робота Комітету над реалізацією законодавства

Важливі зміни у сфері охорони культурної спадщини були внесені Законом України №1423-IX від 28 квітня 2021 року. Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики неодноразово порушував питання повноти виконання його положень Урядом і центральними органами виконавчої влади.

Затримки з ухваленням необхідних нормативно-правових актів ускладнювали практичне застосування законодавчих змін, зокрема, у сфері використання земель, містобудування та просторового планування, і створювали ризики для збереження пам'яток культурної спадщини.

У грудні 2021 року Комітет провів слухання на тему «Збереження археологічної спадщини та інших культурних цінностей: аналіз, проблеми та пропозиції щодо їх врегулювання». За їх результатами органам державної влади було рекомендовано, зокрема розробити необхідні нормативно-правові акти та забезпечити виконання положень Закону №1423-IX.

Йшлося про переведення в електронну форму матеріалів щодо обмежень у використанні земель, внесення відповідних відомостей до Державного земельного кадастру, визначення меж режимоутворювальних об'єктів культурної спадщини та опрацювання можливості відображення інформації про пам'ятки й охоронні зони на публічній кадастровій карті.

З січня 2023 року з метою напрацювання проєктів нормативних актів розпочала діяльність створена Міністерством культури робоча група з реалізації Закону №1423-IX, до складу якої увійшли Голова Комітету Микита Потураєв і заступниця голови Комітету Євгенія Кравчук.

Уряд уже ухвалив низку рішень, спрямованих на реалізацію цього Закону. Зокрема, постановою від 30 грудня 2022 року №1476 визначено формат електронного документа науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини. У 2026 році затверджено порядок визначення меж і режимів використання зон охорони пам'яток (постанова №740), а також кваліфікаційні вимоги до організацій, які розробляють відповідну документацію (постанова №795).

Новий Порядок доповнює ці рішення, встановлюючи правила визначення режимів використання пам'яток та їхніх територій, а також розроблення, затвердження й оновлення відповідної документації.

«Результативність цих змін залежатиме від їх належного виконання органами влади та іншими відповідальними суб'єктами. Важливо й надалі забезпечувати ухвалення необхідних нормативно-правових актів і практичне застосування вже встановлених правил, щоб законодавчі зміни сприяли збереженню культурної спадщини України», — наголосила Євгенія Кравчук з нагоди ухвалення постанови.

https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/275949.html